

Univers Pedagogic

41 (877),
16 noiembrie 2023

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

Organizațiile din domeniul cercetării și inovării vor primi finanțare instituțională din Bugetul de stat

Organizațiilor de drept public din domeniile cercetării și inovării, inclusiv instituțiilor de învățământ superior publice, li se va acorda finanțare instituțională din Bugetul de stat pentru menținerea și dezvoltarea infrastructurii publice din domeniile cercetării și inovării și pentru cheltuieli de personal. Finanțarea instituțională va fi efectuată în corelare cu resursele umane, infrastructura de cercetare și performanța instituțională. O decizie în acest sens a fost adoptată de Guvern.

Secretarul general al Ministerului Educației și Cercetării, Nadejda Velișco, a menționat în cadrul ședinței cabinetului de miniștri că această inițiativă va contribui la crearea condițiilor

pentru a atrage și a menține tinerii în cercetare, de a valorifica potențialul științific, inclusiv cercetătorii de vârstă pensionară, dar și de a îmbunătăți și dezvolta infrastructura organizațiilor din

domeniile cercetării și inovării.

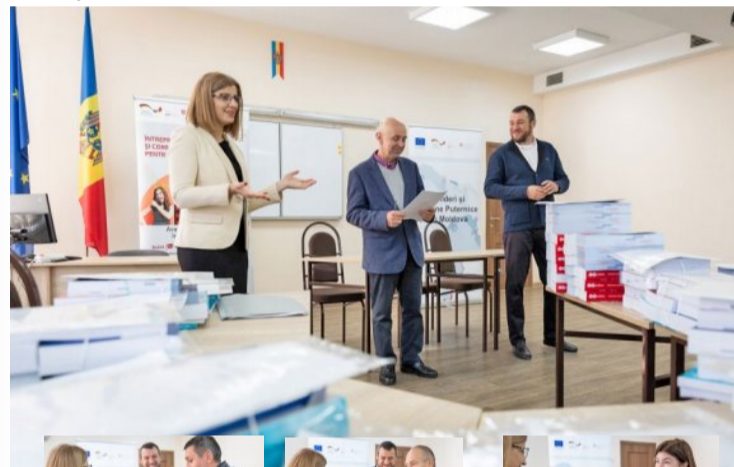
Finanțarea instituțională a organizațiilor de cercetare și inovare are drept scop creșterea calității și intensității activității de cercetare, asigurând valorificarea maximă a potențialului științific și consolidarea stabilității instituționale. De asemenea, prin această finanțare se urmărește îmbunătățirea infrastructurii publice de cercetare și stimularea excelenței în domeniile cercetării și inovării.

Alocațiile bugetare vor fi atribuite după câteva tipuri de finanțare instituțională: cel mult 90% pentru finanțarea de bază, 6% - pentru finanțarea complementară și cel puțin 4% pentru finanțarea suplimentară.

Noile reglementări privind alocațiile bugetare prevăd și modalitatea de distribuire a finanțării instituționale de bază și complementare, indicatorii de performanță instituțională în baza cărora se va distribui finanțarea complementară și modalitatea de evaluare a realizării activităților finanțate.

Un lot de manuale de specialitate, distribuit în instituțiile de învățământ profesional tehnic

165 de manuale de specialitate pentru instituțiile de învățământ profesional tehnic din Republica Moldova au fost achiziționate de Ministerul Educației și Cercetării în cadrul proiectului „Întreprinderi și Comune Puternice pentru Moldova”, finanțat de Ministerul German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ) și Guvernul Elveției, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Manualele corespund curriculumului pentru învățământul profesional tehnic și vor fi utilizate de elevi și profesori. Acestea acoperă mai multe domenii, cum ar fi: ingineria metalurgică, ingineria electrică, tehnologia auto, hoteluri și restaurante, teste de evaluare pentru mecanicii auto ș.a.

Prezentă la evenimentul de transmitere a manualelor, secretarul de stat al Ministerului Educației și Cercetării, Galina Rusu, a mulțumit donatorilor pentru sprijinul învățământului profesional tehnic din Republica Moldova.

„Această inițiativă reprezintă un pas semnificativ în asigurarea cu materiale didactice a elevilor din învățământul profesional tehnic și promovarea formării profesionale de calitate în Republica Moldova. Aceas-

tă diversitate de manuale va sprijini dezvoltarea competențelor elevilor și le va oferi cunoștințele necesare pentru a-și urma carierele în aceste domenii deosebit de importante pentru țara noastră”, a menționat Galina Rusu.

Manualele achiziționate sunt ediții în limba română ale celor utilizate în școlile de profil din Germania, Austria, Elveția, Israel, China, Vietnam ș.a. Edițiile originale sunt realizate de renumita editură EUROPA LEHRMITTEL din Germania, editură cu o tradiție de 75 de ani în realizarea de manuale pentru școlile profesionale și tehnice, iar ediția în limba română - de Xmeditor România, partener autorizat Europa Lehrmittel.

Un laborator STEAM de ultimă generație, deschis la UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Un laborator inteligent complet tehnologizat a fost deschis în cadrul Centrului Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului” de pe lângă Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” (UPSC) din Chișinău. Acesta este dotat cu echipamente de ultimă generație, pentru a crea un mediu de învățare dinamic și atractiv pentru studenți. Dotarea laboratorului a fost realizată cu suportul Departamentului pentru Relația cu Republica Moldova al Guvernului României, prin intermediul Shape Robotics România, iar valoarea acesteia constituie peste 77 de mii de euro.

În cadrul evenimentului de lansare a laboratorului, ministrul Dan Perciun a vorbit despre necesitatea noilor tehnologii în instituțiile de învățământ. „Sunt deja peste 60 de instituții care au laboratoare ce

corespund standardelor europene și ar urma să mai avem încă 60 în anul viitor. Este foarte important ca și cadrele didactice să cunoască cum să utilizeze echipamentele din cadrul laboratoarelor. De aceea, prin cursuri de formare continuă, îi vom susține să le folosească pe cei care sunt astăzi în sistem. În acest sens, am aprobat anul acesta și un cadru general de competență digitală pentru cadrele manageriale și cadrele didactice”, a spus ministrul.

Prezent la eveniment, secretarul de stat al Departamentului pentru Relația cu Republica Mol-

dova, Adrian Dupu, a remarcat importanța noului laborator pentru comunitatea educațională din țara noastră.

„Astăzi asistăm la începerea unui nou proiect foarte important pentru mediul educațional din Republica Moldova, proiect implementat de către Guvernul României. Astfel, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” se alătură altor șase universități pe care Guvernul României, prin Departamentul pentru Relația cu Republica Moldova, le-a susținut și le va sprijini în continuare”.

Laboratorul oferă soluții educaționale incluzive hardware și software, alinate la standarde STEAM, și este dotat cu echipamente, precum: roboți multifuncționali, soluții de realitate virtuală, soluții audio-video pentru studiul combinat „blended learning”, imprimante 3D, stilouri 3D, scannere 3D, calculatoare, display interactiv, mobilier ergonomic, instrumente smart, care vor facilita procesul de predare-învățare și vor contribui la dezvoltarea competențelor necesare profesiei viitorului.

Lansarea laboratorului a avut loc în cadrul conferinței „Impactul digitalizării asupra procesului educațional”, în cadrul UPSC.

Școlile au state noi de personal

Începând cu următorul an de studii, instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal vor avea norme noi de personal, pentru prima dată după anul 1999. Lista personalului din instituțiile de învățământ urmează a fi completată cu posturi, precum: psiholog, psihopedagog, logoped, specialist în resurse umane etc. Totodată, urmează a fi instituită funcția de asistent didactic, dar și de responsabil pentru administrarea platformelor de management implementate de Ministerul Educației și Cercetării - Analist date/Administrator de Baze de date.

„Vechiul document nu mai răspunde cerințelor actuale privind implementarea eficientă a politicilor în domeniul învățământului. De aceea a fost necesar să le revizuiți și să le completați. În prezent instituțiile de învățământ au funcții și atribuții noi, mult mai complexe, care necesită implicarea specialiștilor calificați”, susține ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun.

Schema de încadrare a personalului în instituțiile de învățământ publice se elaborează în fiecare an de către conducerea instituției de învățământ, se avizează de consiliul de administrație al instituției și se aprobă de organul local de specialitate în domeniul învățământului/fondator, în limita normelor de personal stabilite prin ordinul ministrului și a bugetului aprobat pentru instituție.

State noi de personal vor avea și instituțiile de educație timpurie, reglementările în acest sens fiind în proces de definitivare.

Campania națională „Școli care inspiră”

Școala trebuie să fie un mediu prietenos, incluziv și sigur atât pentru elevi, cât și pentru cadrele didactice/nondidactice, acolo unde nu există loc pentru discriminare sau violență, iar condițiile stimulează elevii să învețe și să se simtă bine.

Vă întrebați cum arată o astfel de instituție? Vă spunem noi.

Până la sfârșitul acestui an veți descoperi instituții de învățământ prietenoase, în cadrul Campaniei naționale „Școli care inspiră”. În acest sens, vor fi promovate mai multe videoclipuri, articole și postări, pentru a prezenta instituții care dezvoltă, susțin și promovează programe și inițiative pentru bunăstarea fizică și psihoe emoțională a fiecărei persoane din mediul școlar.

Școlile au fost selectate în urma unui anunț public, lansat la sfârșitul lunii septembrie pe rețelele sociale. Într-o singură săptămână am recepționat 105 dosare din întreaga țară, în special, din partea școlilor din sate și raioane.

Acestea și-au descris experiența și realizările, în funcție de indicatorii incluși în chestionar, printre care: condiții de igienă decente și vestiare separate; accesul la informație despre sănătate în cadrul lecțiilor obligatorii și în activitățile extracurriculare; incluziunea socioeducațională a grupurilor vulnerabile; promovarea oportunităților egale pentru fete și băieți; prevenirea bullyingului în rândul elevilor și al cadrelor didactice; asigurarea unui mediu prietenos pentru angajați în instituție și în afara instituției; atragerea cadrelor didactice tinere; susținerea acțiunilor de voluntariat și colaborarea cu Centrele de tineret etc.

Toate materialele campaniei vor fi publicate pe paginile de Facebook ale Ministerului Educației și Cercetării, UNFPA Moldova și Suntparinte.md., precum și pe site-urile oficiale ale acestor instituții.

Campania este realizată ca parte a Programului de împuternicire a tinerilor prin dezvoltarea deprinderilor de viață, susținut de Fondul ONU pentru Populație (UNFPA) în R. Moldova, în parteneriat cu Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova, Centrul Media pentru Tineri și Suntparinte.md., cu sprijinul financiar al Marii Britanii și Suediei.

Urmărește-ne! Devino parte a comunității școlilor care inspiră!

UPSC a marcat Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare

Într-o ceremonie solemnă, desfășurată în „Clasa Viitorului”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (UPSC) a sărbătorit Ziua Internațională a Științei pentru Pace și Dezvoltare. Evenimentul, organizat în ajunul zilei oficiale, a avut loc în data de 9 noiembrie 2023 și a reunit distinși oaspeți, cadre științifico-didactice universitare, cercetători științifici și studenți.

Printre invitații de onoare s-au numărat Svetlana Cojocaru, președinte interimar al Academiei de Științe a Moldovei, Liliana Condricova, secretar general al Academiei de Științe a Moldovei, Nelly Postovanu, consultant principal al Direcției Proiecte de Cercetare, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare.

În cuvântul său de deschidere, Alexandra Barbăneagră, rectorul UPSC, a subliniat importanța cercetării și educației, precum și mândria de a găzdui o comunitate dedicată de cercetători și studenți pasionați. „Universitatea noastră este un centru al cunoașterii, iar cercetarea este o componentă esențială a misiunii noastre academice”, a declarat doamna rector al UPSC.

Svetlana Cojocaru, președintele interimar al Academiei de Științe a Moldovei, a adus un omagiu cercetătorilor universității, evidențiind caracterul prodigios al parteneriatelor în cadrul proiectelor științifice dintre universitate și instituțiile din alte țări.

În discursul său Nelly Postovanu, consultant principal al Direcției Proiecte de Cercetare, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare, a felicitat cercetătorii pentru contribuția lor la cunoașterea umanității și la dezvoltarea soluțiilor pentru provocările globale.

Rezultatele cercetărilor desfășurate în perioada 2022-2023 ale cele opt facultăți ale UPSC – Psihologie și Psihopedagogie Specială; Științe ale Educației; Limbi și Literaturi Străine; Geografie; Fizică, Matematică și Tehnologii Informaționale; Filologie și Istorie; Biologie și Chimie; Arte Plastice și Design, precum și ale Institutului de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic al UPSC și Centrului Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului” au fost prezentate în cadrul evenimentului.

În final au fost acordate diplome de onoare cadrelor științifico-didactice pentru rezultatele valoroase obținute în diverse domenii științifice, precum și diplome de merit pentru tinerii cercetători-studenți.

Cu ocazia Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare, în sala evenimentului a fost deschisă expoziția de carte intitulată „Știința pentru pace și dezvoltare” / „Patrimoniul Științific al Universității”. Organizarea expoziției a fost coordonată de Biblioteca Științifică a UPSC. În cadrul evenimentului au fost expuse și lucrările remarcabile ale artiștilor plastici de la Facultatea de Arte Plastice și Design a UPSC.

Secția Managementul cercetării, dezvoltării și inovării a fost responsabilă de organizarea ședinței solemne.

Direcția Tehnologii Informaționale a UPSC a furnizat suportul tehnic pentru desfășurarea cu succes a evenimentului.

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” reafirmă, astfel, angajamentul său față de excelența academică și contribuția la progresul științific și tehnologic, în concordanță cu valorile durabile ale societății.

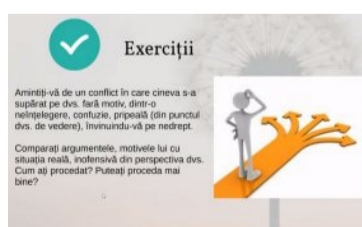
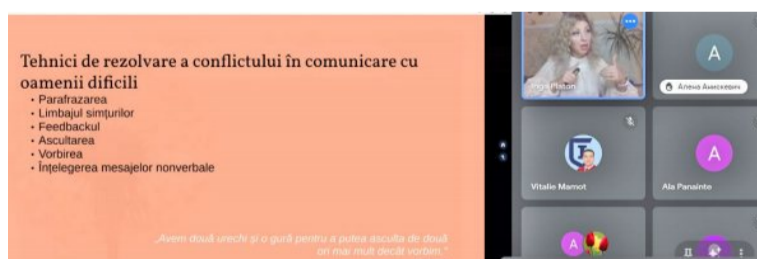
Conflictul - o prezentă cotidiană. Cum îl gestionăm?

Departamentul Educația Adulților și Dezvoltare personală din cadrul Centrului de Formare Continuă și Leadership al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” a organizat două ateliere gratuite, în cadrul cărora Inga Platon, doctor în psihologie, lector universitar, psihoterapeut, a abordat subiectul „Rezolvarea eficientă a conflictului”. Activitățile desfășurate la 9 și 10 noiembrie curent au oferit șansa participanților de a descoperi informații utile în vederea dezvoltării rezilienței la situații conflictuale din punct de vedere psihologic.

În cadrul primului atelier formativ vorbim despre natura, etimologia, semnificația termenului de „conflict”, despre dimensiunea psihosocială, cauzele, dinamica și etapele conflictului. De asemenea, a precizat faptul că atunci când vrem să înțelegem subiectul, trebuie, inițial, să ne înțelegem pe noi înșine și să ne amintim ce strategii

aplicăm, de obicei, în asemenea situații. Pentru a facilita procesul de identificare, dânsa a propus participanților teste și exerciții de autodiagnosticare.

În cadrul celui de-al doilea atelier, psihologul a vorbit despre diminuarea efectelor emoționale rămase în urma conflictelor, despre cum să rămânem echilibrați și să nu intrăm

în stări de afect, deoarece conflictul este o prezentă cotidiană, mai ales în viața unui adult. Așa cum accentuează dna I. Platon, de fiecare dată când dorim să ne revendicăm anumite drepturi sau să trecem la urmă-

toarea etapă de dezvoltare personală, va trebui să intrăm în conflict, iar metodele pot fi atât distructive, cât și constructive. De aceea, e neapărat să nu ne epuizăm toate resursele interne, fiindcă prețul va fi sănătatea.

Formatoarea a evidențiat faptul că multe conflicte se dezvoltă din presupunerea legată de ceea ce ar putea să se întâmple, din cauza interpretării imaginative, și este important să ne verificăm propriul filtru mental și filtrul mental al celorlalte persoane. Formatoarea a ținut să menționeze faptul că un comportament în conflict poate avea două roluri: distructiv-competitiv și constructiv-cooperant. Primul exprimă conflictul prin emoții implicate și satisfacerea nevoilor. Acțiunile acestuia pot îmbrăca o largă diversitate de manifestări, de la încercarea de a face ceva în dezavantajul altuia la exercitarea puterii, apoi la violență și distrugere. Cel constructiv-cooperant are un caracter conciliant, constructiv și prietenos.

Pe parcursul celor două ateliere auditoriul a fost activ și a oferit diverse reacții bazate pe exemple din viața personală.

La programul „Rezolvarea eficientă a conflictului” au participat peste 350 de persoane.

Reamintim că participanții vor beneficia de certificat cuantificat în 1 credit.

Silvia ȚURCAN

Artiom LIVADARI: „Studiile și sportul se împletesc armonios în viața mea”

Fișier biografic

S-a născut la 4 decembrie 2001, în s. Făurești, com. Ciorescu, mun. Chișinău. A copilărit în localitatea de baștină, la Ciorescu făcând, de mic, pașii inaugurali în taekwondo. Alexandru Sevastian este primul lui antrenor. Părinții săi, Sergiu și Natalia Livadari, l-au susținut în dragostea ce o poartă față de sport. Astfel, Artiom începe să practice kick-boxingul la 10 ani, iar boxul thailandez - la 15. A absolvit Liceul „Nicolae Bălcescu” din Ciorescu. Din anul 2020 până în prezent își face studiile la Facultatea de Drept din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI. Îndeletnicirea plină de dăruire și sacrificii cu sportul, sub auspiciile antrenorilor Andrei Grosu și Vlad Dima (la Bercut Fight Club, din 2017), îl propulsează pe culmile excelenței: în 2021 devine vicecampion mondial la muay-thai (U-23), performanță repetată în următorii 2 ani la seniori. După care cucerește „aurul” la Jocurile Europene de la Cracovia-Malopolska 2023, în proba de muay-thai. În paralel, fiind încă student, își realizează talentul de pedagog, antrenând copii cu vârste cuprinse între 10 și 16 ani, dar și maturi.

A început să practice sportul încă de pe băncile școlii primare, nutrind o dragoste aparte pentru taekwondo. Pasiunea pentru muay-thai (box thailandez) a venit în mod firesc, dat fiind că toate stilurile de luptă îi stărneau un interes viu, nedisimulat. A ales acest gen de luptă și din motivul unui simț pronunțat al dreptății, corectitudinii și respectului față de cei mai slabi sau vârstnici, prezent în „codul deontologic” al unei arte marțiale de o popularitate crescândă în lumea întreagă. Asemenea nobile preocupări îl determină să depună documentele de intrare la Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, dorind să activeze în organele de drept. Pe parcursul studiilor, Artiom Livadari dă dovadă de inteligență, disciplină, ordonanță și atitudine conștientă față de procesul de învățământ, unul deloc ușor, căci presupune, alături de efortul intelectual, o pregătire fizică de excepție.

Eroul acestui interviu, pe care aveți ocazia să-l parcurgeți mai jos, posedă o capacitate deosebită de a transforma preceptele teoretice în deprinderi practice, perfecționându-și încontinuu nivelul de formare profesională. Pe cât este de combativ în ring, pe atât de binevoitor, politicos și plin de tact se manifestă în afara acestuia, trăsături ce i-au adus respectul și aprecierea colegilor. Are capacitatea de a-și asuma răspunderea

în situații dificile, ce reclamă un răspuns prompt, imediat, calități care îl servesc cu prisosință și la competiții de cel mai înalt rang. Fiind o fire deosebit de sociabilă, își consolidează această însușire prin atitudinea-i serioasă, de o pronunțată responsabilitate.

– **Artiom, de ce ai ales domeniul luptelor pentru preocupările tale în sport?**

– Secția de taekwondo o frecventăm împreună cu câțiva prieteni și colegi de clasă, cu care ne îndemnam reciproc. Timp de 5 ani am făcut în paralel kick-boxing, la care apoi am adăugat proba de muay-thai și luptele K-1. Pe scurt, mă aflu într-o vâltoare competițională permanentă, un factor absolut necesar pentru a aspira spre noi culmi în domeniu, pentru a progresa. În orice caz, am avut parte de o copilărie care, prin preocupările ce le-am avut, m-a ferit

de ispitele străzii și de stagnarea leneviei, ca să mă exprim mai plastic. Iar primul succes pe plan internațional a venit în 2018, când am câștigat medalia de aur la un turneu european de K-1 rezervat juniorilor, desfășurat în orașul Riga, Letonia. Acest succes mi-a inspirat încredere în alegerea făcută și în calea pe care am purces.

– **Cum de reușești să combini aceste multiple preocupări cu studiile?**

– Studiile sunt foarte importante pentru mine, atât în vederea dobândirii unei viitoare profesii, cât și pentru formarea unor aptitudini și competențe ce țin de dezvoltarea personală, a unor calități care mă servesc și în cariera sportivă, cum ar fi inteligența, agerimea, analiza eșecurilor și capacitatea de a învăța cu rapiditate lucruri absolut noi. În ceea ce ține de sport, mă pregătesc în Chișinău la „Bercut Fight Club” (elev fiind, făceam naveta între casă și capitală), cam câte două antrenamente pe zi, iar dacă găsim sponsori, putem să ne permitem, nu foarte des, ce-i drept, și niște cantonamente peste hotare.

– **Anul 2023 s-a dovedit a fi unul deosebit de rodnic pentru tine. Mai întâi ai cucerit medalia de argint la Campionatul Mondial de Muay Thai desfășurat în luna mai la Bangkok, Thailanda, repetând performanța ediției precedente, ce a avut loc la Abu Dhabi, Emiratele Arabe Unite...**

– Consider că acest succes este unul mai valoros comparativ cu cel de anul trecut, deoarece a fost obținut la locul de baștină al probei respective. În acest an am avut parte de patru lupte deosebit de dificile la

Mondiale, în categoria de greutate de până la 81 de kilograme. În primele trei am învins adversari din Mauritius, Cehia și Arabia Saudită, cedând la limită în finala disputată cu un sportiv din Irak, scor 28-29.

– **În iunie ai cucerit medalia de aur la a treia ediție a Jocurilor Europene. Cum a decurs această experiență?**

– Am început pregătirile doar cu vreo două săptămâni înainte de turneu, pauza între aceste mari competiții fiind destul de mică. Inițial nu aveam bani să efectuăm deplasarea la Cracovia, însă până la urmă problema s-a rezolvat grație intervenției salvatoare a Comitetului Național Olimpic și Sportiv, care a achitat costul biletelor dus-întors la avion, iar cheltuielile din Polonia le-am suportat noi. În pofida acestor griji, am reușit să mă concentrez la fiecare luptă. În preliminarii l-am învins pe francezul Bilal Bakhouch-Chareuf, medaliat cu bronz la Mondialele din 2023, iar în semifinale l-am devansat pe campionul european din 2022, turcul Enis Yunusoglu. În finala mare l-am surclasat pe reprezentantul Ucrainei, Yehor Skurihin, imbatabil până atunci, el fiind campion european en-titre la seniori și dublu campion mondial la tineret Under-23.

– **La sosirea acasă ai fost întâmpinat cu flori și muzică, iar statul ți-a asigurat un cec de 220 000 de lei. Te-ai așteptat la un asemenea omagiu?**

– Chiar nu m-am așteptat absolut deloc (zâmbeste). Au venit să mă felicite Sergiu Gurin, secretar de stat la Ministerul Educației și Cercetării, prieteni și colegi de la Academia de Poliție și de la Club. Să știți că

e foarte plăcut când îți este apreciată munca, lucru pentru care le mulțumesc mult.

– **Ești în anul absolvent la Facultate. De ce ai ales anume Dreptul?**

– Îmi place că acest domeniu reclamă caracter și educarea simțului echității. Pe scurt, ți se cere să cauți dreptatea, dar și să poți sta bine pe poziție, ceea ce înveț să fac și prin sport.

– **Ai timp de vreun hobby?**

– Am, dar e legat de asemenea de practicarea sportului. Îmi place din copilărie să joc baschet și tenis de masă. Într-un timp mă gândeam să mă dedic sportului cu balonul oranj în mod profesionist. Nu am făcut-o numai din cauza că la seniori nu avem echipe competitive la nivel european. Să știți că și dansurile, mai ales cele sportive, ajută la dezvoltarea coordonării mișcărilor și simțului de a percepe ritmul, factori ce nu sunt deloc neglijabili într-o luptă. Uneori se întâmplă ca întreaga componență a clubului nostru de lupte – ne străduim săptămânal să facem acest lucru – să meargă la secția de dansuri. În rest, nu prea îmi rămâne timp decât pentru antrenamente și studii. De pildă, pe parcursul ultimelor șase luni am avut tocmai zece lupte la diferite competiții internaționale, inclusiv în cadrul FEA (Fighting Entertainment Association), ceea ce este foarte mult din punctul de vedere al rezistenței fizice, nemaivorbind de consumarea emoțională.

– **Ce planuri de viitor ai?**

– Voi munci în continuare în năzuința de a deveni campion mondial și european al probei de muay-thai, aceste turnee urmând să se desfășoare în anul ce vine. Un alt obiectiv de-al meu și al staffului tehnic este câștigarea în octagon (K-1) a centurii de campion la gala FEA. În ceea ce privește studiile, vreau să absolv cu succes Facultatea din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, după care voi aplica la studii de masterat, de asemenea în domeniul Dreptului. În general, studiile și sportul se împletesc armonios în viața mea, completându-se reciproc. Iar modul de viață sănătos și efortul fizic susținut nu pot decât să stimuleze înclinațiile spre învățare și cercetare științifică.

A intervievat

Julian BOGATU

CONFERINȚA ȘTIINȚIFICO-LITERARĂ NAȚIONALĂ „SPIRITUL PLURIVALENT AL LUI DIMITRIE CANTEMIR”

În cadrul proiectului educațional „Eroii nu mor niciodată”, elevii Centrului de Excelență în Construcții, în parteneriat cu semenii lor de la Colegiul Național de Comerț al ASEM, au participat la Conferința Științifico-Literară Națională cu genericul „Spiritul plurivalent al lui Dimitrie Cantemir”, care a avut loc la 26 octombrie, a.c.

în domeniul istoriei, literaturii și culturii.

Organizatorii proiectului și-au propus să realizeze o incursiune în patrimoniul istoric, literar, etnografic românesc, în vederea redescoperirii valorilor naționale, care ne ajută la redefinirea identității și spiritului național, cunoașterea personalităților notorii – martiri ai neamului.

Totodată, această activitate a constituit un spațiu de educație nonformală pentru elevi, în care aceștia s-au manifestat altfel decât o fac la orele de clasă tradiționale.

Acest fapt i-a motivat să fie mai activi, deschiși spre schimbare, implicându-se în diverse activități de cercetare. Astfel, elevii au dat dovadă de perseverență, responsabilitate și gestionarea stărilor emoționale.

Activitatea s-a remarcat prin: expoziția inedită de lucrări științifice și literare, prezentarea de comunicări, noutățile editoriale, spectacolul literar „Valorificarea patrimoniului cultural imate-

rial, elucidat în opera „Descrierea Moldovei” de Dimitrie Cantemir”.

Manifestarea a debutat cu un cuvânt de salut al dnei Cristina Budurin, directoarea Colegiului Național de Comerț al ASEM, și cu discursul dlui Nicolae Atanasev, doctor în științe istorice, care a scos în evidență unele aspecte ce țin de spiritul cantemirian.

Activitatea a culminat cu un spectacol literar-artistic, realizat de elevii IP Centrul de Excelență în Construcții din Chișinău, creativ și inspirat, surprins din opera „Descrierea Moldovei” de Dimitrie Cantemir. Participanții, prin vers, cântec și dans, au reușit să elucideze patrimoniul cultural imaterial, încărcat de reperi și semnificații, ce constituie o zestre prețioasă, care atestă continuitatea de veacuri a poporului nostru. De la ritualuri asociate unor sărbători - Păpărușele, Drăgaica, Sânzienele - și până la evenimente importante din viața omului (nașterea, căsătoria, moartea). Ropote de aplauze au marcat entuziasmul publicului și prestația excelentă a elevilor.

Cu certitudine, datoria noastră e de a valorifica patrimoniul cultural imaterial și de a perpetua acest filon de cunoaștere a identității. Acest tezaur de folclor, obiceiuri și tradiții, care definesc un popor, făcându-l unic, statornic și nemuritor, în ciuda scurgerii timpului.

Evident, organizarea unei astfel de activități necesită din partea profesorului o pregătire minuțioasă: identificarea subiectelor fezabile ce se apropie de nivelul, interesele, competențele elevilor, elaborarea scenariului, a sarcinilor, a materialului didactic-ilustrativ, ghidarea cercetării, îndrumarea elevilor etc. Ceea ce e de remarcat în cazul proiectului este spectaculozitatea, activismul elevilor, învățarea prin colaborare și promovarea imaginii instituției, prin diseminarea proiectului.

Ludmila CONDUR,
Elena SOROCEAN,
Viorel BOLDUMA,
profesori,
IP Centrul de Excelență în
Construcții, Chișinău

Participarea UPSC la Conferința internațională „Partajare și învățare pentru mentorat în educație”

În perioada 9-12 noiembrie 2023, Lucia SAVA, dr., conf. univ., managera subproiectului instituțional „Asigurarea calității și relevanței formării profesionale a viitorilor pedagogi prin programe de studii inovative și conexe la piața muncii”, împreună cu Viorica ANDRIȚCHI, dr. hab., prof. univ., directoarea Centrului de Formare Continuă și Leadership, și Tatiana VERDEȘ, dr., conf. univ., șefa Departamentului de Formarea Adulților și Dezvoltare Personală au participat la Conferința internațională PARTAJARE ȘI ÎNVĂȚARE PENTRU MENTORAT ÎN EDUCAȚIE, desfășurată la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu (România).

Scopul vizitei a constat în diseminarea experienței acumulate în domeniul mentoratului, concept dezvoltat în cadrul subproiectului prin elaborarea programului inovativ de mentorat de practică pedagogică și instruirea cadrelor didactice din învățământul universitar și general ca mentori de practică pedagogică, cât și acumularea bunelor practici din experiența internațională, inițierea și dezvoltarea unor partene-

riate durabile pe dimensiunea mentoratului.

Conferința a fost organizată de Ministerul Educației din România, în cadrul Proiectului strategic Profesionalizarea carierei didactice – PROF, în parteneriat cu Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Universitatea „Transilvania” din Brașov, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, Universitatea de Medicină, Farmacie, Științe și Tehnologie

„George Emil Palade” din Târgu Mureș. Evenimentul a reunit peste 140 de reprezentanți, între care peste 60 de vorbitori din România, Spania, Italia, Republica Moldova, iar activitățile au fost realizate în cadrul a 10 ateliere tematice aplicative în domeniul mentoratului. În cadrul evenimentului, echipa delegată de UPSC a prezentat în plenul

conferinței tema: „Realități și perspective ale mentoratului în educația din Republica Moldova. Bune practici ale Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău”, prin care au expus schimbările din sistemul educațional, conceptul mentoratului la nivel național, precum și experiența acumulată de UPSC ca rezultat al elaborării și pilotării

programului inovativ de mentorat de practică pedagogică, au trasat perspectivele de dezvoltare ale mentoratului la nivel instituțional, care vizează dezvoltarea Centrului de Mentorat și extinderea bazei de date a mentorilor de practică pedagogică.

Activitățile de mentorat sunt importante în contextul dezvoltării profesionale continue și în sprijinirea dezvoltării carierei didactice. Conferința a oferit un cadru favorabil pentru dezbateri privind mentoratul de carieră didactică, pentru stimularea schimbului de bune practici și strategii în diferite țări, pentru discutarea provocărilor în diferite contexte naționale și crearea direcțiilor de abordare unitară a aspectelor legislative, teoretice și metodologice ale mentoratului.

Vocația mea - artist și pedagog

Parcursul meu didactic la Școala de Arte „Valeriu Poleacov” a atins un sfert de veac.

Din 2008 predau cu entuziasm elevilor canto și vioara – specialități pe care le-am însușit la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice din Chișinău. Și am totală satisfacție că activitatea mea scenică de artistă este în totală armonie cu activitatea pedagogică. Ambele se înglobează în educația muzicală, care mă responsabilizează enorm și mă fac să fiu o persoană organizată și echilibrată. Recunosc, de multe ori sunt pusă chiar în situații dificile: trebuie să cântăresc ca să aleg ce este mai important atât pentru mine, cât și pentru elevi. Sunt dascălul care iubeste foarte mult copiii, se dedică creativ și foarte profesional, acomodându-se după nevoile lor, ținând cont de abilitățile elevului sau de problemele lui din familie. Îmi plac provocările și mă străduiesc să le inspir elevilor încredere, ca să nu le fie nici lor frică de provocări profesionale, mai ales când trebuie să descopere ceva nou. Un profesor care-și respectă meseria este și capabil să-și planifice lucrul în diferite proiecte extracurriculare. Orice proiect de lungă durată sau proiectul orelor sistematice, precum și al orelor publice mă ajută să-mi organizez desfășurarea activității cât mai logic

și eficient. Iar aici, conștientizez că și documentația metodică trebuie să corespundă cerințelor programului de studii.

Depun efort maxim ca procesul meu educațional să fie organizat și dirijat, adaptat la un limbaj ușor asimilat de către discipoli. Muzica este disciplina în care se înscrie și profesia mea, deci trebuie să asigur o pronunție flexibilă. Tehnica vocală devine o abilitate pe care o dezvolt elevilor la fiecare lecție. În procesul educațional mă orientez spre a satisface nevoile fiecărui elev, acesta fiind mereu deschis spre schimbare și dezvoltare, spre înțelegerea și res-

pectarea tuturor valorilor socioculturale ale unei societăți democratice. În procesul de predare, dezvoltarea individuală a fiecărui elev îmi oferă oportunitatea de a mă manifesta cât mai creativ, selectând un repertoriu adecvat, așa încât copilul să-și poată extinde capacitățile muzicale. Prin oferirea șanselor egale și prin promovarea educației incluzive folosesc strategii de lucru în grupuri pentru a crea o interacțiune între joc și cântec, iar aceste exerciții, sistematic îndeplinite, dezvoltă atât abilități vocale, cât și motorice, iar odată ce sunt îndeplinite creativ, îmbunătățesc starea psihofizică a copilului.

În lucrul cu ansamblu „Cununița” pun accent pe comunicarea interactivă între profesor și elevi, le creez situații ca ei să socializeze colegial și prietenos. În felul acesta copiii descoperă lucruri noi și necunoscute, interese comune. Comunicarea și lucrul în echipă le vor fi foarte utile în viață și în viitor pentru dezvoltarea multor abilități de caracter volitiv (voință, responsabilitate, spirit de echipă și spirit competitiv). Toate acestea le dezvoltă personalitatea, iar în viitor ei vor ști cum să-și atingă obiectivele nu doar în scenă, ci și în viață.

Prin creativitatea mea artistică și activitatea scenică le insuflu copiilor dragostea de frumos, disciplină și lucrul sistematic, igiena vocală specifică, plăcerea sufletului,

prețuirea timpului, flexibilitatea, dexteritatea, orientarea în spațiu, ținuta corpului și a creierului, antrenamentul memoriei, starea de spirit ca să pătrundă și să filtreze emoția prin sine. Toate acestea le formează o inteligență deosebită și o acuratețe profesională. Foarte important este ca ei să conștientizeze, să învețe și să știe că sistematizarea lucrului asupra anumitor tehnici le dezvoltă abilitățile vocale, ci nu profesorul cu bagheta magică, iar capacitatea de a demonstra sistematic profesorului cum poate manipula cu abilitățile sale îi dă o stare de siguranță și-i permite ieșirea către public și atunci fenomenul de frică scenică este învins.

Mă consider un profesor eficient, căci știu să creez un produs autentic, după placul și abilitățile elevului, ținând cont de cerințele publicului, iar părinților le este pe plac că odrasla lor va fi un artist talentat și apreciat. Produsul meu,

adică rezultatul muncii mele, îl consider inedit și autentic, înregistrându-l pe CD-audio sau material video, ce uneori ne servește drept suport didactic. Munca mea este un mod de promovare și conservare a patrimoniului imaterial național. Drept exemplu de produs autentic pot fi creațiile interpretate recent la orele publice de elevele Dina Crăciun și Gabriela Ganenco - cântecele „Moldova e românească”, „Mi-am cumpărat ciuboțele”, „Are mama o

fetiță”, „Vine ploaia”. La aceste ore elevul încearcă primele provocări în muzică, susținând un examen serios. Eu și colegii care mă asistă împărtășim aceeași experiență, iar părinților le garantăm că investițiile lor educaționale în copil vor da roade în viitor.

Obiectivul meu de bază constă în promovarea valorilor naționale; încadrarea activă a tinerilor în viața culturală pentru a face Moldova mai frumoasă; stimularea creațiilor artistice atât ale profesioniștilor, cât și ale celor amatori; promovarea educației, conștientizându-i importanța pentru viitorul umanității; promovarea spiritului patriotic și național; descoperirea și promovarea talentelor din rândurile tineretului studios, readucerea în actualitate a obiceiurilor și tradițiilor ce țin de folclorul autentic, folclorul copiilor și cel orășenesc. Promovez formarea soliștilor vocali și a colectivului folcloric „Cununița”, cu

o perspectivă frumoasă în dezvoltare, care ar putea deveni emblema instituției în care activez - Școala de Arte „Valeriu Poleacov”. Prioritar, pe lângă dezvoltarea tehnică a abilităților, este faptul de a pune în valoare Cântatul cu Suflet.

Oxana MARDARI,
profesoară,
grad didactic I,
Școala de Arte
„Valeriu Poleacov”

Program de dezvoltare a abilităților manageriale

Un grup de 20 de cadre manageriale și didactice de la patru instituții de învățământ profesional tehnic din raioanele Edineț, Leova și Strășeni participă la un program de dezvoltare a abilităților manageriale și profesionale. Programul a fost deja lansat și se va desfășura în perioada anilor 2023-2025, iar pedagogii se vor implica bianual. Prin activitățile de informare și schimb de bune practici se va contribui la îmbunătățirea procesului de administrare a instituțiilor de învățământ.

Beneficiarii programului sunt specialiști din instituțiile de învățământ, precum: Colegiul de Medicină Veterinară și Economie Agrară din Brătușeni, Școala Profesională din Cupcini, Școala Profesională din Leova și Colegiul de Inginerie din Strășeni. Programul urmărește consolidarea și alinierea sistemului de învățământ profesional tehnic la obiectivele strategice promovate la nivel național. Acesta include ateliere de lucru privind dezvoltarea Planului Instituțional de Dezvoltare Strategică, realizarea studiilor de fezabilitate pentru generarea de venituri suplimentare, formarea deprinderilor de predare inovativă, precum și formarea abilităților de elabora-

re a propunerilor de proiect și materiale didactice.

Instruirile se vor desfășura cu sprijinul Uniunii Europene și al Guvernului Austriei, în cadrul programului EU4Moldova: Comunități Locale. Acțiunile fac parte din angajamentele asumate de Ministerul

Educației și Cercetării al Republicii Moldova și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA) la semnarea Memorandumului de Înțelegere din 21 iunie 2022.

Programul EU4Moldova: Comunități Locale este finanțat de Uniunea Europeană, Ministerul Federal German pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (BMZ), Cooperarea Austriacă pentru Dezvoltare (ADC) și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone, implementat de Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ), Agenția Austriacă pentru Dezvoltare (ADA) și Solidarity Fund PL (SFPL) în Moldova.

Investiții în infrastructura universitară și modernizarea cursurilor

Îmbunătățirea calității, înălțării și managementului învățământului superior, precum și modernizarea și dotarea celor șapte instituții publice de învățământ beneficiare ale Proiectului „Învățământul Superior din Moldova” au fost discutate în cadrul unei ședințe comune a ministrului Dan Perciun cu rectorii acestor universități. La moment sunt demarate mai multe achiziții de echipamente, mobilier, computere și alte bunuri care urmează să ajungă în curând în sălile de curs, laboratoare, centre etc.

Concomitent cu dotările și investițiile în infrastructura universitară sunt în curs de desfășurare cursurile de instruire a personalului

științifico-didactic, dar și de modernizare de curricula și suporturi de curs. Pentru aceasta instituțiile beneficiare achiziționează servicii și expertiză atât la nivel național, cât și internațional.

În urma implementării proiectelor investiționale aprobate de Guvernul Republicii Moldova vor fi dotate 52 de laboratoare și centre de cercetare, 67 de săli de curs, săli polifuncționale și alte spații de instruire, 18 centre didactice și de consiliere, iar peste 20.000 de studenți și 1500 de cadre didactice vor beneficia de aceste investiții.

Proiectul „Învățământul Superior din Moldova” este implementat de Ministerul Educației și Cercetării al Republicii Moldova și finanțat de Banca Mondială.

ZIUA MONDIALĂ A FILOSOFIEI

Agerimea minții principelui – filosof în metafizică

„Întreaga filosofie este asemenea unui arbore ale cărui rădăcini reprezintă metafizica.

În secolul al XVII-lea metafizica a deținut un privilegiu evident, altfel spus, nu era socotit filosof autentic gânditorul care nu-și încerca agerimea minții sale în metafizică. Cei mai importanți filosofi ai timpului au fost, într-un fel sau altul, metafizicienii: Descartes, Bohme, Pascal, Spinoza, Van Helmont, Corydaleu, Leibniz, Valebranche... Metafizica însemna la acea vreme cercetarea principiilor cunoașterii sau ale existenței, ea încercând să numească însăși rațiunea de existență a celor din jur. Ecologia, cosmologia și teologia, al căror punct de întâlnire îl reprezintă ontologia, compun metafizica secolului XVII.

Dimitrie Cantemir, evident, acceptă doctrina metafizică a timpului său, adică ideea că o discuție filosofică propriu-zisă se produce doar în cazul când în atenție vor fi deopotrivă sufletul uman, lumea în care ne situăm și Dumnezeu.

Observăm că dezbateră din „Divanul...” descrie perfect spațiul de întâlnire al cosmologiei cu ecologia și cu teologia creștină. Disputa dintre suflet și lume se produce în arealul de prezență al cuvântului relevant. Termenii în dispută sunt următorii: sensibilitatea și rațiunea, trupul și sufletul, lumea și conștiința, pasiunea și rațiunea, carnea și spiritul, ochiul și inima, omul de lume și înțeleptul. Fiind vorba despre o dispută în chiar ființa omului, avem față în față omul de lume și omul spiritual, confruntarea ducându-se, astfel, între termenii ce numesc limitele existenței umane.

Relația dintre omul de lume și cel spiritual este adusă între hotarele învățării creștine, Cantemir reactualizând ideea creației și cea a căderii. El o înțelege „ca trecere din regimul existenței atemporale în cel al existenței temporale sau vizibile”, căutând „justificări biblice” până și acolo unde ele nu există.

„Divanul” a fost scris în limba română, dar autorul „navighează” nu arareori între înțelesurile din latină și cele din greacă, limbi pe care le vorbea fluent, de unde și observăm în opul cantemirean diverse aproximări și inovații lingvistice. De exemplu, unul din cei mai dificili și mai confuzi termeni rămâne a fi cel de „suflet”, el descriind „locul sinelui” în adevăratul sens al cuvântului, desigur, alături de alte locuri semantice. Corespondenții săi din latină, greacă și slavonă (ca limbă liturgică la acea vreme în părțile noastre), permanent în fraze divănești. La o adică, astfel se întâmplă cu *anima*, *animus*, *frenum* din latină, iar din vechea filosofie greacă, precum *psyché*, *pneûma* și *kardja*. Adeseori se vorbește despre *duh*: „duhul Domnului”, „Sfântul Duh”, „duhul omului”, „duhul dobitocului”. Și încă ceva, oricât te-ai strădui, e greu să faci o anumită ordine în multitudinea de sensuri cu care este reluat glotonimul *suflet*: suflu, aer și suflare, viață și simțire, spirit și voroavă, conștiință și rațiune, înțelepciune și înțelept, eu și viața umană etc.

Pentru Dimitrie Cantemir, cele mai frecvente sensuri ale termenului luat în dezbateri se referă, fără nicio îndoială, la condiția simplă a individului uman cu toată diferența sa: spirit și conștiință, rațiune și cuvânt, minte și simțire, judecată și înțelegere, eu și interioritatea. „Aici, deci, vei afla care este urâtenia și

frumusețea trupului și care este urâtenia și frumusețea sufletului, căci aici sunt înfățișate atât podoaba, cât și goliciunea amândurora” (Prima Epistolă către cititor). Așadar, prin el însuși, sufletul nu mai este de astă dată bun sau frumos, adevărat sau just. „În cazul omului, afirmă filosoful român Ștefan Afloroaei, totul va fi dedublat. Este ca și cum am spune că voința noastră poate fi atât bună, cât și rea, iar judecata - atât justă, cât și deficitară... în definitiv, tocmai acest lucru contează enorm pentru ceea ce face sau ce se întâmplă cu noi. De aceea Cantemir invocă mereu rațiunea, adică facultatea numită în greacă *logarismos*, „socoteala minții mele”. Uneori îi spune „duh sămăluitoriu”, cu sensul de „spiritus rationalis”. Gânditorul Dan Bădărău, cel mai mare cunosător al filosofiei cantemirene, confirmă ideea că „rațiunea pe care o pune la lucru Cantemir se delimitează în sfera semantică a grecescului *logos* (cunoaștere discursivă sau mediată), și nu prin ceea ce s-a numit *noûs* sau *noésis*. Contează mult pentru el latura rațională a sufletului (*logoriasmós tés psychés*), cuvântul sufletului”.

Lecturând cu atenție opul cantemirean, rămâi cu impresia că „șinele nostru rațional” este „judecătorul suprem” în această lume, dat fiind faptul că sinele, în ipostaza rațională discursivă, judecă întreaga dispută a sufletului cu trupul său, altfel spus, a omului interior cu cel exterior, cea mai înaltă pistă, posibil, pe care o atinge Dimitrie Cantemir în cercetarea sinelui care, ca facultate rațională, reprezintă „tribunalul” acestei lumi. „Or, tocmai sinelui nostru rațional îi revine sarcina de a distinge critic, de a măsura dreptatea fie într-o parte, fie în alta. Tocmai el caută să justifice și să afle o dreaptă măsură între cele situate continuu în conflict. Va tinde atunci să realizeze un fel de împăcare între suflet și lume, un acord minimal al lor: lumea ajunge să fie văzută cum orientează către cele spirituale, iar sufletul - cum preia cu sine datele bune ale lumii” (Șt. Afloroaei). Altfel spus, lumea va fi interpretată „ca instrument de realizare a virtuților ce pot asigura omului viața veșnică” (Virgil Cândea). Este, am adăuga noi, pesemne, una din intențiile cele mai luminoase ale principelui-filosof de a împăca sufletul cu lumea. Cantemirean vorbind, „de va putea cineva cu întreaga înțelepciune și cu bună socoteală în lume fiind, pe lume să chivernisească și sufletul nebetejit și neîntinat să-și păzească, frumos și minunat lucrul ar fi, de vreme ce și oamenilor, și lui Dumnezeu ar fi plăcut”.

Dumitru PĂSAT

Judecătorul din „Divanul” nu este sufletul sau duhul, ci șinele nostru care, în exercițiul său rațional reprezintă adevăratul judecător, instanță a puterii și terapeu. Iată punctul în care ajunge Dimitrie Cantemir cu una din reprezentările metafizice ale acestor vremi. Savantul, într-un fel, caută metafizicii sale un loc în spațiul gândirii creștine, fără nicio violență față de metafizica tradițională occidentală.

În ceea ce privește conceptul de lume, un prim înțeles este cel de creație a lui Dumnezeu, fiind denumită „lumea mare”, după latinescul *magnus mundus*, iar prin însăși prezența omului lumea apare mereu dedublată. „Tu ești numită macrocosmos, prototip și model al microcosmosului, adică al omului, de aceea toate podoabele care se regăsesc în tine pot să explice ca fiind ale omului și toate cele ale omului ca fiind ale tale. Astfel, mai întâi, în tine este lumina, care corespunde la om cu credința, în tine este tăria de deasupra, adică cerul, care la om este nădejdea, în tine sunt apele de deasupra, care la om sunt grijile lăsate de Dumnezeu, apoi apele de dedesubt, care sunt tulburările ce vin de la trup, în tine este pământul - la om, trupul. Ierburile și copacii înseamnă fapte bune, seminte și roadele tale sunt virtuțile și milosteniile. Soarele este imaginea celor veșnice, iar Luna imaginea lucrurilor temporale. Peștii care stau totdeauna în apă sunt umilințele, păsările zburătoare sunt ajutorarea și miluirea săracilor, târătoarele, adică animalele ce se târăsc pe pântec, sunt suferințele și durerile altora; sălbăticiunile înseamnă meditația la demoni și la răutate; iar omul, plâsmuit după chipul lui Dumnezeu, înseamnă însăși constituția

proprie și naturală a omului, plinătatea proprie și naturală a minții; raiul reprezintă fericirea desăvârșită și imitația slavei”. De fapt, analogiile dedublării, despre care vorbește Cantemir, erau deja cunoscute în mediul platonician, neoplatonician și în cel gnostic. Așadar, dedublării ce afectează lumea îi corespunde natura dublă a omului, unde se și consumă adevărata dispută din cuprinsul celor existente. Dar chiar și în faza de „căderea în timp”, lumea solicită o anumită înțelegere, un acord/comerț cu omul înțelept. „O, cinstitul meu prieten, și preadulcele meu fiu, dacă te rog să fii prietenul meu și dacă te îndemn la dragostea părintească, nu-ți spun să te desfeți în toate zilele și la fel, cu mine și cu doritele mele dezmiardări; dar dacă nu la trei zile o dată, cel puțin o dată pe săptămână; muncește și termină-ți treburile în curs de șase zile, iar în cea de-a șaptea zi odihnește-te, precum te învață și Dumnezeu și, odihnește-te, bea, mănâncă, des-

Descartes

lumea, după cum spune și Petrus Belthurius, acolo unde scrie despre caracteristicile sferei...”

Atât creațiunea, cât și ceea ce este nemijlocit dat, au ca termen comun timpul/temporalitatea, Dimitrie Cantemir insistând mult asupra ideii că anume temporalitatea este un alt nume al lumii și, prin urmare, limitele lumii sunt limitele timpului: lumea începe și sfârșește ca o ecloziune a timpului. Așadar, biblic, evenimentul este marcat prin însuși faptul căderii („căderea în timp”, după Emil Cioran - D.P.), iar fizic el este dat de faptul trecerii și al prefacerii celor existente, căci „toate din lume pot să explice ca fiind ale omului și toate cele ale omului ca fiind ale lumii”. (11.77).

Dimitrie Cantemir „nu uită niciun moment dubla natură a omului, ființa profund dedublată a acestuia. În definitiv, nu există, sub aspect istoric, o ieșire deplină din dualitate. Să nu uităm că motivul dualității domină și o bună parte a filosofiei moderne, tradiția carteziană, de exemplu. La Cantemir vom întâlni în cele din urmă un multiplu al soluțiilor, fără ca justificarea lor să fie neapărat egală. Soluția omului de lume nu este anulată de soluția omului înțelept, iar acestea două nu-și află o sinteză perfectă în soluția judecătorului lor. Autorul nostru insistă în cele din urmă pe nevoia de cunoaștere ca o soluție rezonabilă, așa cum o descrie printre alții Wissowatius. Doar că ea poate fi asumată atât de omul de lume, cât și de omul virtuos” (Șt. Afloroaei).

Autorul „Divanului” este un creștin cu mari disponibilități culturale, foarte liber în referințele sale de ordin simbolic sau livresc. Oricum, textul testamentar rămâne principala sursă de idei, argumente și alegorii în disputa dintre înțelept și Lume. Dumnezeu testamentar este însuși Creatorul acestei lumi, El însuși făpturii omenescii sinele său cu judecata, credința liberului arbitru care-l definesc. Ortodoxia lui Dimitrie Cantemir „se realizează, în viziunea lui Șt. Afloroaei, într-o formă destul de elegantă, cu revenirea la tradiția patetică, pe de o parte, și cu o bună disponibilitate, pentru întregul creștinism european, pe de altă parte (...). De luat în seamă este însă și un alt lucru, cele patru căi de cunoaștere a prezenței lui Dumnezeu, epagogică, apofatică, extatică și analogică, autorul „Divanului” o invocă îndeosebi pe ultima, cea analogică. Tocmai aceasta suportă o mai largă explicație rațională. Există, de altfel, un tip special de raționament, anume raționamentul prin analogie. Cantemir reia o întreagă doctrină a analogiei... Ea îi dă posibilitatea să vorbească despre cele create. Deopotrivă, îi permite să stabilească numeroase corespondențe între microcosmos și macrocosmos, spre o mai adecvată înțelegere a lor, această lume, contingentă și temporală, reprezintă mijlocul cel mai bun ca să cunoaștem ceea ce este mai presus de contingența și temporalitatea ei”.

Vom menționa, în cele din urmă, că această lucrare a lui Dimitrie Cantemir rămâne deschisă oricând învățării creștine.

CALCULUL MINTAL CA TEHNICĂ DE DEZVOLTARE A GÂNDIRII

Matematica este disciplina care, prin existența ei, are menirea de a forma o gândire de cercetare. Este știința cea mai eficientă, care are cele mai multe și mai complexe legături de viață. De aceea se impune o permanentă preocupare în perfecționarea continuă a metodelor și mijloacelor de învățământ pentru a realiza nu o simplă instruire matematică, ci o educație matematică, cu implicații serioase în dezvoltarea tineretului și formarea lui ca om folositor societății din care face parte pe parcursul întregii vieți.

Calculul mental are un rol deosebit în viața practică. Este incontestabilă contribuția acestuia în dezvoltarea facultăților mintale ale copiilor și adulților, atenției, judecății, dar și a disciplinei de la vârste destul de fragede până la adânci bătrânețe. Totodată, calculul mental dezvoltă puterea de a înțelege spiritul de inițiativă, perspicacitatea. De aceea se spune despre calculul mental că este cea mai simplă formă a muncii creatoare a omului. Nu mai puțin important este faptul că aritmetica mintală dezvoltă concentrația și viteza reacției. Utilizarea ei în procesul de instruire are ca rezultat faptul că elevii activi învață să se concentreze asupra unui lucru, iar elevii pasivi devin mai activi și mai sociali.

Procedeele de calcul rapid sunt procedee speciale de calcul mental, care se bazează pe relațiile aritmetice particulare ce pot fi stabilite între numere.

Orice acțiune se desfășoară progresiv în timp. Gândirea matematică se subordonează acestei legități. Totuși, există cazuri de rezolvare aproape instantanee, cu mare precizie, a unor calcule mintale extrem de laborioase.

Metode de calcul mental rapid

Astfel de cazuri au stârnit nu numai curiozitatea publicului, dar și interesul oamenilor de știință care, studiind gândirea persoanelor cu capacități excepționale de calcul mental, sperau să afle noi modalități de ridicare a performanțelor gândirii umane. Trucurile următoare vor face matematica mai ușoară.

Procentul dintr-un număr

Pentru a calcula procentul dintr-un număr, se va împărți la 10 fiecare dintre numere, apoi se vor înmulți rezultatele între ele. De exemplu, 60% din 500, se împart fiecare la 10, obținându-se 6 și 50, după care numerele obținute se înmulțesc și se obține 300.

Înmulțirea cu 5

Numărul dat se împarte la 2. Dacă rezultatul este număr întreg, se adaugă 0 la coadă. Dacă rezultatul este cu virgulă, se ignoră zecimalele și doar se adaugă 5 la coadă.

Adică, la înmulțirea $5887 \cdot 5$ se va calcula $5887/2$ și se adaugă 0 sau 5.

Înmulțirea cu 9

Rezultatul înmulțirii cu 9 este format din două cifre. Prima coloană este în ordine crescătoare de la 0 la 9, iar a doua este inversă -

Doina OPREA,
LCI „Prometeu-Prim”,
Chișinău

de la 9 la 0.

Produs	Rezultat
9x1	9
9x2	18
9x3	27
9x4	36
9x5	45
9x6	54
9x7	63
9x8	72
9x9	81
9x10	90

Înmulțirea cu 11

Să examinăm un exemplu de înmulțire: $45 \cdot 11$. În acest caz se pot separa spațial cifrele 4 și 5 ale numărului 45, iar în spațiul format se va înscrie suma acestor cifre, adică 9 ($4+5$). Rezultatul final va fi 495, adică $45 \cdot 11 = 495$.

Această regulă funcționează în cazul în care suma celor două cifre este până în 9 inclusiv.

O altă metodă de calcul: se înmulțește numărul cu 10 și la rezultatul obținut se adună încă o dată numărul dat. De exemplu, $45 \cdot 11 = 45 \cdot 10 + 45 = 450 + 45 = 495$

Înmulțirea cu 4

Trucul constă în înmulțirea numărului cu 2, apoi încă o dată cu 2. De exemplu, $53 \cdot 4$ se va calcula ca $53 \cdot 4 = (53 \cdot 2) + (53 \cdot 2) = 116 + 116 = 232$.

Împărțirea la 5

În acest caz tot ce trebuie de făcut este de înmulțit numărul cu 2, iar apoi de mutat virgula după zecimală spre stânga.

Exemplu: trebuie să împărțim numărul 123 la 5. În primul rând, numărul 123 se înmulțește cu 2 și se obține 246, iar la al doilea pas se mută virgula după zecimală spre stânga și se obține rezultatul final 24,6. Țineți cont, totuși, că pot să existe și excepții de la regulă pentru care nu se aplică trucurile de mai sus.

Ridicarea la putere

Folosind formule simple de calcul prescurtat, putem efectua calcule rapide în minte.

Există o metodă simplă și automată de a obține pătratul unui număr de două cifre, a cărui ultimă cifră este 5. Iată cum:

- ultimele două cifre ale unui astfel de pătrat sunt 25;
- prima/primele cifre ale acestui pătrat se obțin efectuând produsul dintre prima cifră a numărului care se ridică la pătrat și numărul care urmează după el în mulțimea numerelor naturale.

De exemplu, pătratul lui 65 este un număr ale cărui ultime două cifre sunt 25 și ale cărui prime cifre se obțin efectuând produsul dintre 6 și 7.

Metoda poate fi extinsă și pentru numere mai mari (de 3, 4 sau mai multe cifre), cu condiția ca produsul dintre numărul format din primele cifre ale numărului (mai puțin 5) și succesorul său să fie ușor de calculat în minte.

De exemplu:

În tabelul de mai jos sunt tre-

cute pătratele numerelor de două cifre cu ultima cifră egală cu 5 și ale câtorva numere de trei cifre cu ultima cifră egală cu 5, pentru care se poate aplica ușor trucul de mai sus:

Numar		Rezultat
15	(1-2)25	225
25	(2-3)25	625
35	(3-4)25	1225
45	(4-5)25	2025
55	(5-6)25	3025
65	(6-7)25	4225
75	(7-8)25	5625
85	(8-9)25	7225
95	(9-10)25	9025
105	(10-11)25	11025
115	(11-12)25	13225
195	(19-20)25	38025
1005	(100-101)25	1010025

CONCLUZII

Înarmat cu tehnicile de calcul matematic rapid, elevul la lecțiile de matematică, fizică sau chimie are satisfacția că activitatea sa este importantă, în acest fel are și o motivație crescută pentru autoformare.

În același timp, tehnicile de calcul rapid se aplică la concursuri școlare. Aceste tehnici dezvoltă competențe cognitive și pragmatice ale învățării, spiritul participativ, de intercomunicare, obișnuirea elevilor cu situații de concurs,

calcul mental rapid, dezvoltarea capacității de evaluare, autoevaluare, educarea și instruirea unor oameni sănătoși fizic și mental (*mens sana in corpore sano*).

În același timp, trebuie de menționat faptul că exercițiile zilnice de calcul mental aduc beneficii pe parcursul întregii vieți a omului. Calculul mental dezvoltă capacitățile cognitive ale omului, în special memoria, atenția, judecata și rapiditatea gândirii pe parcursul întregii vieți. Din punct de vedere educativ, calculul mental constituie o adevărată gimnastică a minții, a gândirii. Calculul mental este unul din mijloacele de bază ale dezvoltării gândirii. Efectuând calcule exacte și rapide, gândirea omului, fiind supusă unui efort continuu, se dezvoltă și se disciplinează. De asemenea, prin calculul mental se educă perspicaci-

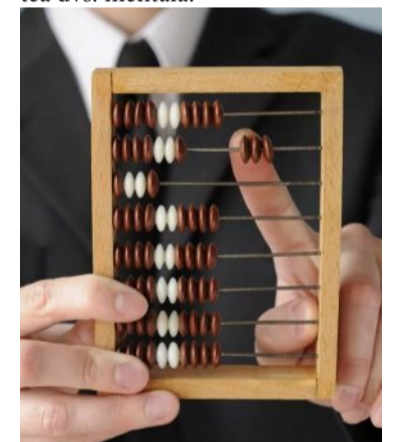
tatea. Omul este pus nu numai în situația de a efectua calcule aplicând procedeele învățate, ci și de a alege procedeele de calcul cel mai potrivit cazului dat, pentru a afla mai repede și mai ușor rezultatul. Aceasta dezvoltă puterea lui de înțelegere, spiritul de inițiativă.

Pe lângă abordarea unui stil de viață sănătos, care presupune, printre altele, o alimentație echilibrată și exerciții fizice regulate, se poate menține mintea ageră cu exerciții care antrenează creierul. Specialiștii recomandă ca antrenamentul creierului să

presupună activități ancorate în lumea reală. Exercițiile de consolidare a funcției cognitive ar trebui să reprezinte, de fiecare dată, o nouă provocare pentru minte.

Încercați să faceți calcule simple în mintea dumneavoastră. Evitați folosirea calculatorului sau a creionului și hârtiei. Puteți exersa înmulțiri sau împărțiri, puteți calcula restul pe care trebuie să-l primiți la magazin în urma cumpărăturilor pe care le-ați făcut sau procentul de haine de culoare albastră din dulapul dumneavoastră. Orice lucru care vă înconjoară se poate transforma într-un calcul simplu și eficient. Puteți adăuga multiplicarea, diviziunea și scăderea.

Rezolvați cuvinte încruciate, puzzle-uri, probleme logice, citiți cărți. Aceste metode, la prima vedere, nu contribuie la dezvoltarea memoriei, dar veți fi surprins de cât de repede se activează activitatea dvs. mentală.

Nu vă mai amintiți numele unui actor? Nu mai știți unde se află un anumit vârf montan? Într-adevăr, Google vă poate da răspunsul într-o clipă. Totodată, acesta alimentează o afecțiune modernă numită **amnezie digitală**, adică uitarea informațiilor din cauză că aveți încredere într-un dispozitiv care are capacitatea de a vi le aminti. Iată și motivul pentru care cei mai mulți dintre noi nu ne putem suna copiii, prietenii sau colegii fără a folosi lista de contacte a telefonului.

Învățarea ajută la menținerea creierului în formă bună și reduce riscul de a dezvolta boala Alzheimer. Nu este necesar să înveți limbi străine sau să obții un alt învățământ superior. Procesul în sine este important: citiți literatură profesională pentru a dezvolta abilități. Mergi la cursuri de gătit. Citiți cărți de nonficțiune și ficțiune. Aflați noi modele de tricotate sau realizați meșteșuguri originale. Principala regulă este să ne străduim pentru nou.

Capacitatea creierului de a rezista în fața daunelor neurologice cauzate de îmbătrânire și alți factori poate fi menținută sau chiar îmbunătățită prin exerciții fizice și cognitive. La fel cum antrenamentele cu greutate sunt practicate pentru creșterea masei musculare, așa și exercițiile regulate, direcționate pe creier, pot crește rezerva cognitivă.

La malurile Prutului, cu Ciprian Porumbescu

170 DE ANI DE LA NAȘTERE

Recent s-au împlinit 170 de ani de la nașterea marelui compozitor, teolog și patriot Ciprian Porumbescu. Acesta a fost prilejul comemorării sale la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu”. La eveniment au participat elevii clasei a IX-a „D” de la Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, însoțiți de diriginta Svetlana Cotovan și bibliotecara Aculina Golovatenco. În fața acestui public profesoarele de la Școala de Arte „Alexei Stârcea”, Daniela Cihicin (vioară) și Olesia Borș (pian), au interpretat renumita *Baladă* pentru vioară cu acompaniament de pian a marelui compozitor, încântând auditoriul. Talentul muzical și sensibilitatea artistică l-au purtat pe compozitor la izvoarele tezurii folclorice românești, la doine și balade, creații realizate în stilul *parlando rubato*, de unde a preluat unele elemente metrico-ritmice. Porumbescu a adus, în compozițiile sale, tematici patriotice, elemente de expresivitate ce-l definesc ca stil, de o muzicalitate aparte, în care exprimă artistic o serie de trăiri personale, gânduri și idei, toate încadrate în epoca romantică a genului.

vinean, Carol Miculi, directorul Conservatorului din Lemberg, cunoscut de aproape al tatălui său, care culegea cântece populare. Acesta, auzind și văzând intensiva aplicare, cum și talentul micuțului către muzică, îi scrisese „scala” cu propria-i mână și îl învăța să o cânte din gură. În patru zile, cât petrecu Miculi în casa părinților lui Ciprian, acesta ajunse a și cânta „terțele” și „quintele” cu acuratețe și precizie deplină.

În toamna anului 1860, Porumbescu a fost înscris la școala primară din Ilișești (Gura Humorului), deoarece în Șipote exista numai școala ruteană. Trei ani mai târziu a fost admis în gimnaziul din Suceava, pe care l-a încheiat în 1873, cu o întrerupere de un an din cauza unei boli îndelungate, iar după aceea a fost înscris la seminarul teologic din Cernăuți.

Din cauza sărăciei, Ciprian Porumbescu nu s-a putut bucura de o formare muzicală continuă și completă. A început studiul muzicii la Suceava și Cernăuți, unde conducea corul Societății Culturale „Arboroasa”.

În anul 1871 participă la Putna la marcarea a 400 de ani de la târnosirea (construirea) mănăstirii, unde se alătură unei asistențe din care făceau parte Mihai Eminescu, A.D. Xenopol, Ioan Slavici sau Nicolae Teclu. Din relatările vremii, se pare că după festivitățile oficiale, pe pajiștea din fața mănăstirii s-a încins o horă în care au intrat toți cei prezenți, orchestra fiind condusă de Grigore Vindireu, căruia Ciprian i-ar fi luat locul, iar la final, după ce a cântat, s-ar fi aruncat la pieptul tatălui său, Iraclie, strigând: „Tată, am cântat Daciei întregi!”

Studentii români au înființat în acea perioadă o societate pe care au numit-o „Arboroasa”, după numele vechi al provinciei Bucovina, organizație care și-a început activitatea în 1875, iar Ciprian Porumbescu a devenit președintele ei. Grupul a fost dizolvat de guvern în 1877 și membrii comitetului director, inclusiv Ciprian Porumbescu și părintele Morariu, au fost întemnițați sub acuzația de înaltă

trădare, înscenându-li-se un proces-mascaradă.

Apoi, cu ocazia unei burse, își continuă studiile la „Konservatorium für Musik” din Viena, unde dirijează corul Societății Studențești „România Jună”. Aici a scos, în anul 1880, colecția de douăzeci de piese corale și cântece la unison, reunite în „Colecțiune de cântece sociale pentru studenții români” („Cântecul gîntei latine”, „Cântecul tricolorului”, „Imnul unirii - Pe-al nostru steag” - actualul imn al Albaniei), prima lucrare de acest gen din literatura noastră.

După acea perioadă a urmat cea mai frumoasă etapă a vieții sale artistice. La 11 martie 1882 are loc premiera operei sale „Crai nou” (prima operetă românească, având premiera la Brașov, în Sala Festivă a Gimnaziului Românesc), piesă în două acte scrisă de Ciprian Porumbescu pe textul poeziei poetului Vasile Alecsandri. Succesul imens impune reluarea spectacolului în 12 și 23 martie, pe aceeași scenă. În același an, opereta este montată și la Oravița.

În desele vacanțe pe care le petrecea la Stupca, o cunoaște pe Berta Gordon, o fată înaltă și subțire, fiică a pastorului evanghelic din Ilișești, de care s-a îndrăgostit iremediabil. La scurtă vreme, pentru ca iubirea lor să nu „degenereze” și fiindcă familiile celor doi erau de confesiuni diferite, Berta avea să fie trimisă în străinătate, rămânând marea iubire, neîmplinită, a compozitorului.

Ciprian scria despre aceasta: „Numai ea singură îmi poate da curajul și puterea de a răbda mai departe și a duce munca începută la bun sfârșit”, iar ea răspundea: „Cât de rău îmi pare că nu pot sta față în față cu acela căruia toată viața mea așa dori să-i fiu cu inima deschisă...”

A trăit doar 29 de ani, ca și basarabeanul Alexie Mateevici, și în 10 ani de creație ne-a lăsat moștenire circa 250 de lucrări muzicale, unele din ele nefinisate. Din tezaurul pe care îl moștenim fac parte prima rapsodie română, prima operetă română și multe creații nemuritoare, cum ar fi: *Altarul Mănăstirii Putna*, *Tatăl nostru*, *Cât îi Țara Românească*, *Tabăra Română*, *Imnul Unirii*, *Coroana Moldovei*, *Colecțiunea de cântece sociale pentru studenții români*, *Cântecul gîntei latine*, *Odă ostașilor români* și multe altele, printre care și *La malurile Prutului*, care ne amintește că pe ambele maluri de Prut locuiesc români, care nu s-au despărțit din voia lor, ci au fost despărțiți prin forță și fraudă, săvârșindu-se o mare crimă și o mare nedreptate. Și noi, românii de azi, avem datoria de a repara acea nedreptate, de a face dreptate, adică de a ne reuni, de a scoate falsa graniță de pe Prut și a trăi cu toții într-o singură Țară, România, Țară frumoasă, bogată și prosperă. Acesta a fost și idealul marelui compozitor și patriot Ciprian Porumbescu.

Ștefan SOFRONOVICI,
specialist, Centrul Academic
Internațional „Eminescu”

Reziliența socială și rețelele profesionale, mai puternice ca precondiții pentru pace

La Biblioteca Națională a Republicii Moldova s-a desfășurat conferința internațională „Reziliența socială și rețelele profesionale, mai puternice ca precondiții pentru pace” cu participanți din Republica Moldova, Germania, Ucraina, Lituania, Letonia și România. Conferința a fost organizată cu sprijinul financiar al Fundației Conferința Bibliotecilor Naționale Europene (CENL). Conferința internațională a avut loc într-un format mixt. În total au fost 109 participanți, dintre care 85 au avut prezentă fizică (35 bibliotecari din Chișinău și din alte orașe ale Moldovei și 43 bibliotecari de la Biblioteca Națională a Republicii Moldova), iar 24 - au participat online.

Au fost livrate 6 comunicări de către participanții internaționali (Lituania - 3, Letonia - 2, România - 1) și 5 comunicări online (Germania - 1, Ucraina - 3, România - 1). Republica Moldova a avut 4 vorbitori, 3 comunicări fiind din partea Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova. Participanții la conferință au fost salutați de reprezentanții autorităților centrale și ai organizațiilor internaționale. Conferința a fost deschisă de Elena Pintilei, director general al Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova, care a fost susținută prin mesajul video al lui Frank Scholze, președintele Conferinței Bibliotecilor Naționale Europene (CENL) și director general al Bibliotecii Naționale Germane, urmate de mesajele de salut ale lui Andrei Chistol, secretar de stat la Ministerul Culturii al RM, Corina Ajder, secretar de stat la Ministerul Muncii și Protecției Sociale al Republicii Moldova, Olga Timuruc, directoarea Agenției de Guvernare Electronică, Stela Vasluian, directoarea a Filialei „Amicii

dei Bambini” Moldova. Conferința internațională a fost un prilej de schimb profesional și comunicare activă. Pe parcursul a două zile s-a creat o platformă de comunicare, care a permis integrarea unor experiențe diverse, dar totodată unificate și actuale de activitate bibliotecară. Au fost discutate subiecte, cum ar fi parteneriate ale bibliotecilor și asociațiilor profesionale pe timp de criză, modalități de creștere a rezilienței instituționale și a bibliotecarilor, schimbarea și adaptarea la noua identitate a instituției de bibliotecă.

Participanții la conferință și-au aprofundat cunoștințele cu privire la rolul crucial pe care ar trebui să-l aibă o bibliotecă în perioadele de tranziție a societății moderne, au stabilit relații de colaborare, în baza cărora vor fi derulate activități internaționale comune.

Mariana KIRIAKOV,
specialist principal,
Biblioteca Națională a
Republicii Moldova

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et 4

E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com

Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Comanda nr. 10271.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

RESPONSABIL DE EDIȚIE ▶ Oxana Parașciuc

REDACTOR PRINCIPAL ▶ Nicolae Jantic

REPORTERI ▶ Iulian Bogatu,

Silvia Țurcan

CORECTOR ▶ Elvira Țăgănaș-Pânte

MACHETATOR ▶ Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741

„Moldpresa Grup” SRL

Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>